

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 2. Quomodo verum sit, quod ait D. Thom. in resp.. ad 3. Omnis finis à
ratione deliberata intentus pertinet ad bonum alicuius virtutis, vel ad
malitiam alicuius vitij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ritate potest probari. Neque satis congruit naturæ voluntatis, vt habet conditionem naturæ, cuius inclinatio est in commodum & delectabile. Neque congruit infirmitati humanæ, vt rectè D. Bonauentura, cui nimis difficile est ita à suis commodis esse auulsam, vt nihil in omnibus nisi rationem honesti spectet. Neque satis videtur consentaneum institutioni diuinæ, quæ quibusdam operationibus voluptates annexit, vt ab animantibus & hominibus non negligenter: quamuis in hominibus modus teneri debeat, qui rationis regulæ non sit contrarius.

Septima ratio.

Septima ratio, Saltem hæc sententia est probabilis; nam plerique Doctores illam tenent: ergo si quis ex ea operetur, volendo aliquid, quia naturæ commodum; aut recusando, quia molesti, nihil aliud spectans, non peccabit. Consequentia patet, quia qui in modo operandi sequitur opinionem probabilem, non peccat. Sed neque tale opus erit formaliter honestum, quia non fiet ob finem honestum. Ergo dabitur opus in indiuiduo indifferens.

Ex his patet responsio ad fundamentum sententiæ contrariæ: est enim tali actui desit aliquid, ad hoc vt sit formaliter bonus, tamen non desit illi aliquid necessarium ad hoc, vt sit non malus. Nā nihil desit, ad quod pro illo tempore obligetur operans: nulla enim est obligatio referendi illum actum ad finem honestum. De quo vide Occam & Scotum loco citato.

Obijcitur Primò, Omnis actus otiosus est malus; sed omnis actus carens fine honesto, est otiosus: ergo est malus.

71 Obiectio. nes. 1. ex Scrip. turis.

Maiores patet Matth. 12. Amen dico vobis, omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij.

Gregor. Basl.

Minor probatur ex Gregorio Homil. 6. in Euang. Otiosum verbum est, quod aut vtilitate rectitudinis, aut ratione iuste necessitatis caret. Et ex Basilio in Regulis breuioribus, quæst. 23. Omne verbum quod non conducit ad propositam in Domino vtilitatem, vanum & otiosum est.

Solutur. Actio otiosa.

Respondeo, Distinguendo minorem. Si actus ita careat fine honesto, vt nullum finem, vel materialiter honestum habeat, concedo esse otiosum; vt si quis colligat paleas nullo alio fine: hoc enim nihil commodi vel delectationis habet, cur possit appeti. Si verò habeat aliquem finem naturæ commodum vel delectabilem, nego esse otiosum; modò fiat cum circumstantijs nihil indecori habentibus.

Recreatio licita.

Ad testimonium Gregorij, Verbum quod dicitur ad recreationem, modò nulla mala circumstantia adsit, non censetur carere omni vtilitate vel necessitate; vt rectè D. Bonauentura respondet: Necessè est enim aliquando naturam exhilarari. Basilius autem loquitur non tantum de Verbo, quod genere suo sit indifferens, sed etiam quod genere suo sit bonum; verum ob defectum alicuius circumstantiæ, non conducit ad ædificationem, quin potius offendit; vt si non suo tempore vel loco dicatur, vel non eo modo quo decet: vnde ait, Huiusmodi verbo cõtristari Spiritum sanctum.

72 Obiectio. An debeat homo omnibus suis actionibus ad beatitudinem conseruare.

Obijcitur Secundò, Ideò ratio data est homini, vt suis actionibus ad beatitudinem contendat, & vt operetur propter Deum, finè vltimum. Atqui homo id non prestat dum operatur absque fine honesto: ergo abutitur ratione, & peccat.

Maiores probatur 1. ad Cor. 10. v. 31. Omnia in 1. Corin. 10. gloria Dei facite. Vbi significatur, omnem actionem debere esse talem, vt ad finem vltimū conducatur.

Respondeo Primò, si hoc argumentum aliquid soluitur. probaret, deberet homo etiam in omni opere suo beatitudinem mereri: nam ad hunc finem ei ratio data est.

Secundò, Non solum ad hunc finem data est ei ratio, vt ad beatitudinem contendat, sed etiam vt naturam suam, quæ beatitudinis est capax, conseruet, cuique conuenientia requirat. Vnde nõ sequitur, hominẽ abuti ratione sua, quando non tendit in beatitudinem, sed solum nõ vti eã ad vltimum suum finem, quod non semper tenetur facere.

Ad locum Apostoli.

Ad probationem maioris. Illud Apostoli, vel est consilium & hortamentum, nõ præceptum, vt D. Bonauentura & alij multi Doctores dicunt. Neque enim tantum Apostolus videtur velle, vt opus secundum se sit honestum, sicque naturã suã in Deum tendat; sed etiam, vt ex vi affectus præsentis vel præteriti in Deum referatur. Vel si quis velit accipi vt præceptum, debet exponi negatiuè, vt nihil contra honorem Dei faciamus; quæ videtur esse mens Apostoli. Vult enim nos in manducando & bibendo, totãque nostrã conuersatione ita agere, vt neque gentibus, neque Iudæis, neque Christianis demus vllam offensionem.

Obijcitur Tertio, Si dantur actus indifferentes, erunt etiam habitus indifferentes: atqui hoc asserere, ab omni philosophia alienum est.

73 Obiectio. Quomodo dantur habitus indifferentes.

Confirmatur, Nam hoc differt habitus à potentia, quòd potentia possumus; habitu, benè vel malè possumus; teste Aristotele 2. Ethic. c. 15. Ita Medina.

Respondeo cum Scoto, Nullum esse inconueniens ponere in voluntate habitus indifferentes. Experimur enim vsu contrahi inclinationem ad ambulandum certis locis vel temporibus, & ad similia indifferentia naturæ comoda, vel exercitia: quam inclinationem agrè postea mutamus. Sicut enim in varijs hominibus sunt varij instinctus ad varias artes, quibus fit, vt diuersæ artes à diuersis apprehendantur vt cõuenientes suo ingenio: ita possunt affectus voluntatis ad illas crebro vsu crescere & perfici in habitum. Vnde non est hoc alienum, sed consentaneum philosophiæ. Est fanè si crebro affectu ad bonum delectabile iunctum prauis circumstantijs, nascitur habitus prauus, cur non etiam crebro affectu ad bonum delectabile iunctum debitis circumstantijs, nascatur habitus indifferens?

Solutur.

Ad confirmationem, Aristoteles ibi loquitur de habitibus moralibus; illi autem non censentur inter habitus morales, quia non pertinent ad bonos vel malos mores, sed sunt indifferentes sicut naturales potentia.

DVBIVM II.

Quomodo verum sit quod ait D. Tho. in resp. ad Tertium. Omnis finis à ratione deliberata intentus, pertinet ad bonum alicuius virtutis, vel ad malum alicuius vitij.

Respondeo Medina, Vt verum sit, addendum esse tertium membrum, nempe vel ad bonum, quod est maior virtute. Vnde, inquit, quando homo iustus pergit ad agros, non cogitans actum de alio fine, nisi de salute & quere corporis, ille actus non pertinet ad aliquam virtutem specialem, sed pertinet ad finem illum, ad quem

74 Explicatio Medina.

ad quem voluntas naturaliter est bene inclinata, scilicet ad corpus & vite bonum proprium. Quibus verbis insinuat Primò, Hunc actum esse verè & propriè honestum. Secundò, Insinuat bonum corporis & vitæ; esse bonum maius virtute. Quæ quomodò vera sint, nõ intelligo. Constat enim, bonum virtutis esse longè præstantius vitæ corporali; & esse superioris ordinis, quia est bonum honestum. Alterum verò est commodum naturæ: vnde laudabile est, vitam exponere pro bono virtutis etiam sine obligatione.

Refutatur.

75
Vera explicatio.

Respondeo igitur, omnè finem intentum pertinere ad aliquam virtutem vel vitium; non formaliter, sed materialiter. Quando enim aliquis intendit bonum delectabile vel conueniens naturæ; debet intendere cum illis circumstantijs, cum quibus saltem materialiter est conueniens rationi, vt supra dictum. Et hoc tantum modo intendit bonum corpori conueniens ille, qui corpus suum ad bonum virtutis ordinavit: cauet enim ne admisceat aliquam circumstantiam, quæ boho virtutis repugnet.

Quòd autem Medina addit, Cùm quis ordinavit suam ambulationem ad omnes virtutes, illam ambulationem pertinere ad charitatem Dei, id nõ est necessarium. Potest enim quis non solum ex affectu charitatis in Deum, sed etiam ex affectu honesti in genere, referre ambulationem suam ad omnes virtutes; nempe volendo ambulare, vt ad quoduis opus virtutis sit aptior: sicut potest quis velle bene vivere ex affectu honesti, qui non pertinet ad specialem aliquam virtutem; vt supra dictum.

ARTICVLVS X.

Vtrum aliqua circumstantia constituat actum in specie boni vel mali?

76

Conclusio Prima, Illa circumstantia quæ facit vt actus habeat peculiarem conformitatem vel repugnantiam cum dictamine rationis, constituit illum in specie boni vel mali.

Conclusio Secunda, Illa circumstantia quæ non facit vt actus habeat peculiarem consonantiã vel dissonantiã ad rationis dictamen, non tribuit speciem boni vel mali; vt patebit art. 11.

Circumstantia tribuit speciem expliciter.

Nota Primò, Circumstantiam posse dupliciter constituitere actum in specie boni vel mali. Primò, Tribuendo actui primam speciem moralem: quod fit, quando sine circumstantia non esset moraliter bonus vel malus. Vt cùm quis tollit rem alienã, circumstantia illa, esse alienum, tribuit actui primam speciem, mali; quia sine illã circumstantiã non esset malum. Secundò, Tribuendo ei speciem secundam: quod fit, quando iam actus habebat speciem ex obiecto, & circumstantia addit nouã. Vt si tollas alienum è loco sacro, vbi erat depositum; circumstantia loci facit vt actus ille habeat secundam speciem mali, scilicet sacrilegij, quatenus idem simplex actus violat loci sanctitatem.

77

Nota Secundò, Circumstantiam illam quæ tribuit secundam speciem, etsi retineat rationem circumstantiæ respectu actus, vt subit priorẽ speciem; non tamen retinet rationem circumstantiæ respectu illius, vt subit nouam speciem, sed transit in rationem obiecti, veluti differentia specifica obiecti; vt docet D. Thomas ad primum & secundum. V. g. Sanctitas loci est quidem circum-

stantia rei alienæ, & proinde furti, quæ furtum: sed non est circumstantia furti, quæ sacrilegium; loco sacro verum habet se instar obiecti. Itaque in tali furto est duplex species, scilicet furti & sacrilegij. Vt habet furti speciem, sic eius obiectum est res aliena. Vt sacrilegij, sanctitas loci. Similiter si quis fornicetur contra votum, hic actus est fornicatio, & sacrilegium. Vt fornicatio, obiectum habet, non suam: vt sacrilegium, obiectum habet, corpus suum Deo dicatum. Idem dicendum in ceteris similibus.

Furtum in loco sacro continet duplicem speciem malitiam. Item fornicatio contra votum.

Circumstantia autem quæ tribuit primam speciem, nullo modo retinet rationẽ circumstantiæ moralis: Nam non supponit aliquem actum moralem bonum vel malum, cuius sit accidens, cùm ipsamet tribuat actui primam bonitatem vel malitiam. Vocatur tamen circumstantia, quia est circumstantia naturalis, scilicet rei nudè consideratæ, & actus exterioris considerati secundum esse naturale: v. g. Esse alienum, tribuit actui, scilicet ablationi rei, primam speciem malitiæ; quia facit vt ablatio illa sit in specie furti, cùm ipsa ablatio alioqui per se esset indifferens. Itaque non manet accidens respectu illius ablationis, vt ablatio habet speciem furti; quia sic est essentialis differentia obiecti; sed solum respectu illius ablationis, vt est actio naturalis secundum se indifferens, qualis esse potest in amente. Similiter si ieiunes ob vanam gloriam; ille finis non est circumstantia respectu ieiunij, quatenus istud ieiunium est actus ambitionis; quia sic tribuit illi speciem, tanquam ratio formalis obiecti. Neque etiam vt est actus per se bonus; quia relatum ad talem finem, non manet actus bonus; sed est circumstantia ieiunij considerati secundum esse naturale: sic enim supponitur illi speciei, & manet.

Esse alienum in furto, non est accidens, sed essentialis differentia obiecti.

Notandum Tertio, Ex dictis colligi tres regulas de circumstantijs actuum. Prima, Quando circumstantia facit actum ex indifferenti bonum, vel ex bono aut indifferenti malum, tribuit primam speciem moralem actui. Secunda, Quando circumstantia respicit specialem ordinẽ seu speciale dictamen rationis, tribuit speciem actui. Tertia, Circumstantia quæ tribuit speciem actui, transit in rationem obiecti. Vnde patet, hæc duo non pugnare: Actus morales habent speciem boni vel mali ex obiecto, & habent interdum speciem boni vel mali ex circumstantia: quia quando habent speciem boni vel mali ex circumstantia, tunc circumstantia transit in rationem obiecti, saltem respectu actus interioris.

78
Tres regulæ de circumstantijs.

ARTICVLVS XI.

Vtrum omnis circumstantia augens bonitatem vel malitiam, constituat actum in specie boni vel mali?

Prima Conclusio, Circumstantia, quæ secundum se respicit peculiarem ordinem rationis, constituit actum in specie boni vel mali. Hæc Conclusio explicata est Art. 10.

79

Secunda Conclusio, Circumstantia, quæ secundum se non respicit peculiare dictamen rationis, sed solum suppositã aliã circumstantiã, à quã actus habet speciem boni vel mali; non tribuit vllam speciem, sed solum auget bonitatem vel malitiam intra speciem, quam supponit.

K ij Explicat